

ภาคผนวก ค

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ
และเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์สมุนไพรขายทั่วไป

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์สมุนไพรชายทั่วไป

เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนศักยภาพของผู้ประกอบการ คุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่จะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค เห็นสมควรให้มีผลิตภัณฑ์สมุนไพรชายทั่วไป

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖ (๙) และ (๑๐) แห่งพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยคำแนะนำของคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ จึงประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ในประกาศนี้

“ผลิตภัณฑ์สมุนไพรชายทั่วไป” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ขายได้ทั่วไป โดยผู้ขายไม่ต้องมีใบอนุญาตขาย

“ยาจากสมุนไพร” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามความใน (๑) ของบทนิยามคำว่า “ผลิตภัณฑ์สมุนไพร” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒

“ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามความใน (๒) ของบทนิยามคำว่า “ผลิตภัณฑ์สมุนไพร” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒

“อาการไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรง” หมายความว่า เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดที่เกิดขึ้น ดังนี้

(๑) เสียชีวิต (Death) เมื่อการเสียชีวิตนั้นอาจเป็นผลมาจากเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้น หรืออาจเกี่ยวข้องกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพนั้น

(๒) อันตรายถึงชีวิต (Life-threatening) เมื่อผู้ป่วยมีความเสี่ยงสูงต่อการเสียชีวิต ณ เวลาที่เกิดเหตุการณ์ เช่น เกิดภาวะช็อกจากปฏิกิริยาภูมิแพ้รุนแรง (anaphylactic shock), ภาวะหยุดหายใจ (apnea) เป็นต้น

(๓) ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล หรือเพิ่มระยะเวลาในการรักษาในโรงพยาบาลนานขึ้น (prolongation of existing hospitalization)

(๔) ความพิการถาวร หรือไร้ความสามารถ (Persistent or Significant Disability/Incapacity) เมื่อเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นเป็นผลให้บุคคลดังกล่าว ไม่สามารถดำรงชีวิตตามปกติส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลง แบบถาวรหรืออย่างมีนัยสำคัญทำให้เกิดความเสียหาย หรือการทำลายโครงสร้างหน้าที่ของร่างกายผู้ป่วย หรือความสามารถ หรือคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย เช่น ตาบอด ไตวาย เป็นต้น

(๕) ความผิดปกติแต่กำเนิด หรือทารกวิรูป (Congenital Anomaly/Birth Defect) เมื่อสงสัยว่า ผู้ป่วยได้รับผลิตภัณฑ์สุขภาพก่อนการตั้งครรภ์หรือในระหว่างการตั้งครรภ์แล้วส่งผลให้เกิดความผิดปกติแต่กำเนิดของทารก หรือทารกวิรูป

“การเปลี่ยนรูปสมุนไพรง่าย” หมายความว่า การทำให้แห้ง การตัด หรือการทำด้วยวิธีอื่นใด เพื่อให้ขึ้นเล็กลงแต่ยังมีลักษณะที่มองด้วยตาเปล่าแล้วคาดหมายได้ว่านำมาจากส่วนใดของสมุนไพรรวม และการบรรจุใส่ภาชนะเพื่อการเก็บรักษาหรือการขนส่ง แต่ไม่รวมถึงการเปลี่ยนรูปสมุนไพรมหลายชนิดเข้าด้วยกัน

ข้อ ๓ ให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรดังต่อไปนี้ เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรรายทั่วไป

๓.๑ ยาจากสมุนไพรรายต่อไปนี้

(๑) ยาจากสมุนไพรรายการตามบัญชี ๑ แนบท้ายประกาศนี้

(๒) ยาจากสมุนไพรรายการนอก (๑) จะต้องมีเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นยาที่ใช้สำหรับอาการหรือโรคที่ประชาชนสามารถวินิจฉัยเบื้องต้น

ได้ด้วยตนเอง และมีสรรพคุณตามบัญชี ๒ แนบท้ายประกาศ

(ข) เป็นยาที่มีวิธีการใช้ที่ไม่ซับซ้อน ผู้ใช้ยาสามารถปฏิบัติตามที่ระบุไว้ใน

ในฉลากและเอกสารกำกับผลิตภัณฑ์ได้อย่างถูกต้อง หรือใช้สำหรับอาการหรือโรคที่ไม่ต้องมีการติดตามการรักษาโดยผู้ประกอบวิชาชีพ หรือผู้ประกอบโรคศิลปะ

(ค) เป็นยาที่ไม่ก่อให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรงและไม่มีอันตรกิริยากับผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ หญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร และผู้ที่มีความผิดปกติของตับและไต ตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย หรือหลักฐานเชิงประจักษ์

(ง) มีขนาดบรรจุเหมาะสมที่จะใช้เพื่อการรักษาด้วยตนเอง

(จ) เป็นยาตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย หรือยาที่พัฒนาจากสมุนไพรราย

ที่มาจากองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย

(ฉ) ไม่เป็นยาที่อาจมีการนำไปใช้ในทางที่ผิด ไม่เหมาะสมซึ่งก่อให้เกิด

อันตราย หรือผลกระทบทางลบต่อสังคม

๓.๒ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรรายเพื่อสุขภาพ ดังต่อไปนี้

ประกาศนี้

(๑) ผลิตภัณฑ์สมุนไพรรายเพื่อสุขภาพ ในรายการตามบัญชี ๓ แนบท้าย

ดังต่อไปนี้

(๒) ผลิตภัณฑ์สมุนไพรรายเพื่อสุขภาพ นอก (๑) จะต้องมีเงื่อนไข

(ก) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีข้อความกล่าวอ้างทางสุขภาพ ตามบัญชี ๔

แนบท้ายประกาศ

(ข) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีวิธีการใช้ที่ไม่ซับซ้อน ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์สามารถปฏิบัติตามที่ระบุไว้ในฉลากและเอกสารกำกับผลิตภัณฑ์ได้อย่างถูกต้อง

(ค) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ก่อให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรง และไม่มีอันตรกิริยากับผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ หญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร และผู้ที่มีความผิดปกติของตับและไต ตามหลักฐานเชิงประจักษ์

(ง) ไม่เป็นผลิตภัณฑ์ที่อาจมีการนำไปใช้ในทางที่ผิด ไม่เหมาะสมซึ่งก่อให้เกิดอันตราย หรือผลกระทบต่อสังคม

๓.๓ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ได้จากการเปลี่ยนรูปสมุนไพรอย่างง่าย เว้นแต่ที่มีการกำหนดเงื่อนไขตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาประกาศกำหนด

ข้อ ๔ ให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรขายทั่วไปตามข้อ ๓.๑ (๒) และข้อ ๓.๒ (๒) ต้องมีชื่อ สูตร ส่วนประกอบ วิธีทำ ข้อความกล่าวอ้างทางสุขภาพ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ตามที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ข้อ ๕ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามข้อ ๓.๑ และข้อ ๓.๒ อาจมีส่วนประกอบอื่นได้ เช่น วัตถุกันเสีย วัตถุแต่งสี กลิ่น รส ทั้งนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ข้อ ๖ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรขายทั่วไป ตามข้อ ๓.๑ และข้อ ๓.๒ ต้องมีฉลากซึ่งแสดงรายละเอียดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในมาตรา ๑๕ (๗) แห่งพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อ ๗ ให้ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณที่ขึ้นทะเบียนไว้ก่อนประกาศฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ถือเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรขายทั่วไป ตามประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔

อนุทิน ชาญวีรกูล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

**บัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์สมุนไพรชายทั่วไป**

บัญชี ๑ รายการยาจากสมุนไพรที่เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรชายทั่วไป

๑. ยาแผนไทย

(๑) ยาประสะไหล

๑. ชื่อยา ยาประสะไหล ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับยา ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาประสะไหลแคปซูลละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวอย่างสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๖๒ กรัม
๑	ไหล	เหง้า	<i>Zingiber montanum</i> (J. Konig) Link ex A. Dietr.	Zingiberis Montani Rhizoma	๘๑ กรัม
๒	กระเทียม	หัว	<i>Allium sativum</i> L.	Allii Sativi Bulbus	๘ กรัม
๓	เกลือสินเธาว์*	-	Sodium chloride	Natrii Chloridum "Sintao"	๘ กรัม
๔	ขมิ้นอ้อย	เหง้า	<i>Curcuma</i> sp. "Khamin Oi"	Khamin Oi Rhizoma	๘ กรัม
๕	ขิง	เหง้า	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Zingiberis Officinalis Rhizoma	๘ กรัม
๖	ตีปัส	ข้อผล	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	Piperis Retrofracti Fructus	๘ กรัม
๗	เทียนดำ	เมล็ด	<i>Nigella sativa</i> L.	Nigellae Sativae Semen	๘ กรัม
๘	พริกไทยอ่อน	เมล็ดจาก ผลสุก	<i>Piper nigrum</i> L.	Piperis Nigri Semen	๘ กรัม
๙	มะกรูด	ผิว**	<i>Citrus hystrix</i> DC.	Citri Hystricis Exocarpium et Mesocarpium	๘ กรัม
๑๐	ว่านน้ำ	เหง้า	<i>Acorus calamus</i> L.	Acori Calami Rhizoma	๘ กรัม
๑๑	หอม	หัว	<i>Allium ascalonicum</i> L.	Allii Ascalonici Bulbus	๘ กรัม
๑๒	การบูร	-	Camphor	Camphora	๑ กรัม

* เกลือสินเธาว์ที่ใช้เป็นเกลือภูเขาหรือเอือด เช่น เกลือสินเธาว์จากอำเภอเกลือ จังหวัดน่าน, อำเภอพานั่ว จังหวัดเลย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

** ผิวมะกรูดอาจมีส่วนของเปลือกผลชั้นกลาง (Mesocarp) ที่ไม่สามารถแยกออกได้ คิดมาบ้าง

- ๒ -

๒.๒ ส่วนประกอบ ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

๓.๑ ตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม ๑ พระยาพิศณุประสาทเวช ร.ศ. ๑๒๗

๓.๒ ตำราอายุรเวชศึกษา ขุนนิเทศสุขกิจ เล่ม ๒

๔. สรรพคุณ

- บรรเทาอาการปวดประจำเดือน
- แก้อาการประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ
- ขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร
- แก้อักเสบ

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ กรณีปวดประจำเดือน

- กินครั้งละ ๒ แคปซูล วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน และเย็น

- ในกรณีที่มีอาการปวดประจำเดือนเป็นประจำ ให้กินยาก่อนมีประจำเดือน ๒-๓ วัน ไป

จนถึงวันแรกและวันที่สองที่มีประจำเดือน

๕.๒ กรณีประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ กินครั้งละ ๒ แคปซูล วันละ ๓ ครั้ง

ก่อนอาหารเช้า กลางวัน และเย็น เป็นเวลา ๓-๕ วัน เมื่อประจำเดือนมาให้หยุดกิน

๕.๓ กรณีขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร กินครั้งละ ๒ แคปซูล วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

เช้า กลางวัน และเย็น ให้กินจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมดแต่ไม่เกิน ๑๕ วัน

๕.๔ กรณีแก้อักเสบ กินครั้งละ ๒ แคปซูล วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน และเย็น

๖. ข้อห้ามใช้

๖.๑ ห้ามใช้ในผู้ที่มีไข้ หญิงตั้งครรภ์ หญิงผ่าคลอด และหญิงที่มีเลือดออกมากผิดปกติหลังคลอด

๖.๒ ห้ามใช้ในหญิงที่มีประจำเดือนมากกว่าปกติ เพราะจะทำให้มีการขับประจำเดือนออกมามากขึ้น

๗. คำเตือน

๗.๑ กรณีประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ ไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน ๑ เดือน

๗.๒ กรณีขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร ไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน ๑๕ วัน

๘. ข้อควรระวัง ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับและไตเนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

๙. อาการไม่พึงประสงค์ ยังไม่มีรายงาน

๑๐. ขนาดบรรจุ บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว ไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล หรือบรรจุแผงบลิสเตอร์ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

(๒) ยาจันทลีลา

๑. ชื่อยา ยาจันทลีลา ชนิดผง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับยา

ยาผง บรรจุผงยาจันทลีลาของละ ๕๐๐ มิลลิกรัม หรือ ๑ กรัม

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาจันทลีลาแคปซูลละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวยาสำคัญ

- ๓ -

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๙ กรัม
๑	กระตอม	ผล*	<i>Gymnopetalum chinense</i> (Lour.) Merr.	Gymnopetali Fructus	๑๒ กรัม
๒	โกฐเขมา	เหง้า	<i>Atractylodes lancea</i> (Thunb.) DC.	Atractylodis Lanceae Rhizoma	๑๒ กรัม
๓	โกฐจุฬาล้มพา	ส่วน เหนือดิน	<i>Artemisia annua</i> L.	Artemisiae Annuae Herba	๑๒ กรัม
๔	โกฐสอ	ราก	<i>Angelica dahurica</i> (Hoffm.) Benth. & Hook.f. ex Franch. & Sav. var. <i>dahurica</i>	Angelicae Dahuricae Radix	๑๒ กรัม
๕	จันทน์ขาว	แก่น	<i>Santalum album</i> L. หรือ <i>Diospyros decandra</i> Lour.	Santali Albi Lignum หรือ Diospyrotis Decandrae Lignum	๑๒ กรัม
๖	จันทน์แดง หรือ ลักจั่น	แก่น (จันทน์ แดง) หรือ แก่นที่มี ราลง (ลักจั่น)	<i>Pterocarpus santalinus</i> L. f. หรือ <i>Dracaena</i> <i>cochinchinensis</i> (Lour.) S. C. Chen	Santali Rubri Lignum หรือ Dracaenae Cochinchinensis Lignum	๑๒ กรัม
๗	บอระเพ็ด	เถา	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook. f. & Thomson	Tinosporae Crispae Caulis	๑๒ กรัม
๘	ปลาไหลเมือก	ราก	<i>Eurycoma longifolia</i> Jack	Eurycomae Longifoliae Radix	๑๒ กรัม
๙	พืมเสน	-	Borneol	Borneolum	๓ กรัม

* ผลกระตอมไม่ใช่ผลสุก เนื่องจากผลสุกจะมีพิษ

๒.๒ ส่วนประกอบ ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา ตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม ๑ พระยาพิศณุประสาทเวช ร.ศ. ๑๒๗,

๔. สรรพคุณ บรรเทาอาการไข้ตัวร้อน ใช้เปลี่ยนฤดู

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ชนิดผง

๕.๑.๑ ขนาดบรรจุของละ ๑ กรัม

ผู้ใหญ่ กินครั้งละ ๑-๒ ของ ปลายน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) ทุก ๓-๔

ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

๕.๑.๒ ขนาดบรรจุของละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

- ๔ -

เด็ก อายุ ๖-๑๒ ปี กินครั้งละ ๑-๒ ของ ละลายน้ำดื่มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่)

ทุก ๓-๔ ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

๕.๒ ชนิดแคปซูล

ผู้ใหญ่ กินครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล ทุก ๓ - ๔ ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ ๖ - ๑๒ ปี กินครั้งละ ๑ - ๒ แคปซูล ทุก ๓ - ๔ ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

๖. ข้อห้ามใช้ ไม่มี

๗. คำเตือน ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก

๘. ข้อควรระวัง หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน ๓ วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

๙. อาการไม่พึงประสงค์ ยังไม่มีรายงาน

๑๐. ขนาดบรรจุ

๑๐.๑ ชนิดผง บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุของลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ของ (น้ำหนักผงยาของละ ๕๐๐ มิลลิกรัม หรือ ๑ กรัม)

๑๐.๒ ชนิดแคปซูล บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว ไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล หรือบรรจุแผงบิสเตอร์ ไม่เกินแผงละ ๓๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

(๓) ยาประสะเปราะใหญ่

๑. ชื่อยา ยาประสะเปราะใหญ่ ชนิดผง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับยา

ยามง บรรจุผงยาประสะเปราะใหญ่ของละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาประสะเปราะใหญ่แคปซูลละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตำยาสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๔๐ กรัม
๑	เปราะหอม	เหง้า	<i>Kaempferia galanga</i> L.	Kaempferiae Galangae Rhizoma	๔๐ กรัม
๒	กระวาน	ผล	<i>Wurfbainia vera</i> (Blackw.) Skornick. & A.D.Poulsen (<i>Amomum</i> <i>krevanh</i> Pierre ex Gagnep)	Wurfbainiae Verae Fructus (Amomi Krevanh Fructus)	๒ กรัม
๓	กานพลู	ดอกตูมก่อน บาน	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.) Merr. & L.M. Perry	Caryophylli Flos	๒ กรัม
๔	โกฐเขมา	เหง้า	<i>Atractylodes lancea</i> (Thunb.) DC.	Atractylodis Lanceae Rhizoma	๒ กรัม
๕	โกฐจุฬาลัมพา	ส่วนเหนือ ดิน	<i>Artemisia annua</i> L.	Artemisiae Annuae Herba	๒ กรัม

- ๕๕ -

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๕๕ กรัม
๑๒	พืชมเสน	-	Borneol	Borneolum	๑ กรัม

* น้ำหนักของตัวยาที่ผ่านการเตรียมวัตถุดิบก่อนใช้ปรุงยา

๒.๒ ส่วนประกอบ ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา สูตรตำรับมีใกล้เคียงกับที่พบใน

๑. คัมภีร์แพทย์แผนโบราณ ขุนโสภิตบรรณลักษณ์ เล่ม ๒

๒. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

๔. สรรพคุณ แก้กัวร้อน แก้กึ่งร้อน ปวดท้อง แก้ไอ ขับเสมหะ แก้แผลในปาก แก้ละออง

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ กรณีแก้ตัวร้อน

ใช้กวาดคอ วันละ ๓ ครั้ง หลังจากนั้นรับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

เด็กอายุ ๑-๖ เดือน กินครั้งละ ๒ ของ ละลายน้ำดอกไม้มเทศ

เด็กอายุ ๗-๑๒ เดือน กินครั้งละ ๓ ของ ละลายน้ำดอกไม้มเทศ

๕.๒ กรณีแก้ท้องขึ้น ปวดท้อง

ใช้กวาดคอ วันละ ๓ ครั้ง หลังจากนั้นรับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

เด็กอายุ ๑-๖ เดือน กินครั้งละ ๒ ของ ละลายน้ำใบกะเพราต้ม

เด็กอายุ ๗-๑๒ เดือน กินครั้งละ ๓ ของ ละลายน้ำใบกะเพราต้ม

๕.๓ กรณีแก้ไอ ขับเสมหะ

ใช้กวาดคอ วันละ ๓ ครั้ง หลังจากนั้นรับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

เด็กอายุ ๑-๖ เดือน กินครั้งละ ๒ ของ ละลายน้ำลูกมะแว้งเครือหรือลูกมะแว้งต้น

เด็กอายุ ๗-๑๒ เดือน กินครั้งละ ๓ ของ ละลายน้ำลูกมะแว้งเครือหรือลูกมะแว้งต้น

๕.๔ กรณีแก้แผลในปาก แก้ละออง

ละลายน้ำลูกเบญจกานีฝนทาในปาก วันละ ๓ ครั้ง

๖. ข้อห้ามใช้ ไม่มี

๗. คำเตือน ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง ไม่มี

๙. อาการไม่พึงประสงค์ ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ บรรจุของที่กันความชื้น แล้วบรรจุของลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ของ (น้ำหนักผงยาของละ ๒๐๐ มิลลิกรัม)

๒. ยาพัฒนาจากสมุนไพร

(๑) ยาขมิ้นชัน

๑. ชื่อยา ยาขมิ้นชัน

๒. รูปแบบยา ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาขมิ้นชันแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม

- ๕๖ -

๓. ตัวยาสำคัญ ผงจากเหง้าขมิ้นชัน ที่มีสารสำคัญ curcuminoids ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ โดยน้ำหนัก (w/w) และน้ำมันระเหยง่ายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖ โดยปริมาตรต่อน้ำหนัก (v/w)

๓.๑ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Curcuma longa* L.

๓.๒ ส่วนที่ใช้ เหง้า

๔. ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการแน่นจุกเสียด ท้องอืด ท้องเฟ้อ

๕. ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ ๒-๔ แคปซูล วันละ ๔ ครั้ง หลังอาหารเช้า กลางวัน เย็น และก่อนนอน

๖. ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้กับผู้ที่ท่อน้ำดีอุดตัน หรือผู้ที่ไวต่อยานี้

๗. ข้อควรระวัง

๗.๑ ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคหัวใจในถุงน้ำดี ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์

๗.๒ ควรระวังการใช้กับหญิงตั้งครรภ์ ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์

๗.๓ ควรระวังการใช้กับเด็ก เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลด้านประสิทธิผลและความปลอดภัย

๗.๔ ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

๗.๕ ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่กระบวนกรเมแทบอลิซึม ผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP 450) เนื่องจากสาร curcumin ยับยั้ง CYP 3A4, CYP 1A2 แต่กระตุ้น เอนไซม์ CYP 2A6

๗.๖ ควรระวังการใช้ร่วมกับยารักษาโรคมะเร็งบางชนิด เช่น doxorubicin, chlormethine, cyclophosphamide และ camptothecin เนื่องจาก curcumin อาจมีผลด้านฤทธิ์ยา ดังกล่าว

๘. อาการไม่พึงประสงค์

ผิวหนังอักเสบจากการแพ้

๙. ขนาดบรรจุ

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้วไม่เกินขวดละ ๑๒๐ แคปซูล หรือบรรจุแผง blister ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม)

(๒) ยาขุมเห็ดเทศ

๑. ชื่อยา ยาขุมเห็ดเทศ

๒. รูปแบบยา ยาขง บรรจุผงยาขุมเห็ดเทศของละ ๓ กรัม

๓. ตัวยาสำคัญ ผงใบขุมเห็ดเทศ ที่มีสารสำคัญ hydroxyanthracene derivatives โดยคำนวณเป็น rhein-8-glucoside ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑.๐ โดยน้ำหนัก (w/w)

๓.๑ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Senna alata* (L.) Roxb. (ชื่อพ้อง *Cassia alata* L.)

๓.๒ ส่วนที่ใช้ ใบ

๔. ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการท้องผูก

๕. ขนาดและวิธีใช้

- ๕๗ -

๕.๑ ยาขง รับประทานครั้งละ ๓ - ๒ ของ แขน้ำร้อน ๑๒๐-๒๐๐ มิลลิลิตร นาน ๓๐ นาที วันละ ๓ ครั้ง ก่อนนอน

๖. ข้อห้ามใช้

ผู้ป่วยที่มีภาวะทางเดินอาหารอุดตัน (gastrointestinal obstruction) หรือปวดท้องโดยไม่ทราบสาเหตุ

๗. ข้อควรระวัง

๗.๑ ควรระวังการใช้ในเด็กอายุต่ำกว่า ๑๒ ปี หรือผู้ป่วย inflammatory bowel disease

๗.๒ การรับประทานยานี้ในขนาดสูงอาจทำให้เกิดไตอักเสบ (nephritis)

๗.๓ ไม่ควรใช้ยานี้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน เพราะจะทำให้ท้องเสีย ซึ่งส่งผลให้มีการสูญเสีย น้ำและเกลือแร่มากเกินไปโดยเฉพาะโพแทสเซียม และทำให้ลำไส้ใหญ่ชินต่อยา ถ้าไม่ใช้ยาจะไม่ถ่าย

๗.๔ ควรระวังการใช้ในหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร

๘. อาการไม่พึงประสงค์

อาจทำให้เกิดอาการปวดมวนท้อง เนื่องจากการบีบตัวของลำไส้ใหญ่

๙. ขนาดบรรจุ

๙.๑ ยาขง บรรจุในซองเยื่อกระดาษของละ ๓ กรัม แล้วบรรจุในภาชนะบรรจุที่กันความชื้น ของละ ๓ ของเยื่อกระดาษ และบรรจุลงในกล่อง กล่องละไม่เกิน ๑๕ ของ

(๓) ยามะขามแขก

๑. ชื่อยา ยามะขามแขก

๒. รูปแบบยา

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุยามะขามแขก แคปซูลละ ๔๐๐ มิลลิกรัม

ยาขง บรรจุยามะขามแขกของละ ๓ กรัม

๓. ตัวยาสำคัญ ผงใบ หรือผงใบและฝักมะขามแขก โดยมีสารสำคัญ hydroxyanthracene glycoside ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒.๕ จำนวนเป็น sennoside B

๓.๑ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Senna alexandrina* Mill.

๓.๒ ส่วนที่ใช้ ใบ ใบและฝัก

๔. ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการท้องผูก

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ยาแคปซูลชนิดแข็ง รับประทานครั้งละ ๒-๓ แคปซูล วันละ ๑ ครั้ง ก่อนนอน

๕.๒ ยาขง รับประทานครั้งละ ๒ ของ แขน้ำร้อนประมาณ ๑๒๐-๒๐๐ มิลลิลิตร นาน ๓๐ นาที รับประทานวันละ ๑ ครั้ง ก่อนนอน

๖. ข้อห้ามใช้

ผู้ป่วยที่มีภาวะทางเดินอาหารอุดตัน (gastrointestinal obstruction) หรือปวดท้องโดยไม่ทราบสาเหตุ

๗. ข้อควรระวัง

๗.๑ ควรระวังการใช้ยานี้ในเด็กอายุต่ำกว่า ๑๒ ปี หรือในผู้ป่วย inflammatory bowel disease

- ๕๘ -

๗.๒ การรับประทานยานี้ในขนาดสูง อาจทำให้เกิดไตอักเสบ (nephritis)
 ๗.๓ ไม่ควรใช้ยานี้ติดต่อกันเป็นเวลานาน เพราะจะทำให้ท้องเสีย ซึ่งส่งผลให้มีการสูญเสีย น้ำและเกลือแร่มากเกินไปโดยเฉพาะโพแทสเซียม และการใช้ติดต่อกันเป็นระยะเวลาานจะทำให้ลำไส้ใหญ่ขึ้นคอตาย ถ้าไม่ใช้ยาจะไม่ตาย

๗.๔ ควรระวังการใช้ยานี้กับหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร

๘. อาการไม่พึงประสงค์

ปวดมวนท้อง ผื่นคัน

๙. ขนาดบรรจุ

๙.๑ ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว ไม่เกินขวดละ ๒๕ แคปซูล หรือแผงบิสเตอร์ ไม่เกิน ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๔๐๐ มิลลิกรัม)

๙.๒ ยาขง บรรจุในซองเยื่อกระดาษของละ ๑ กรัม แล้วบรรจุในภาชนะบรรจุที่กันความชื้น ของละ ๑ ซองเยื่อกระดาษ และบรรจุลงในกล่อง กล่องละไม่เกิน ๑๕ ซอง

(๔) ยามะระขึ้นก

๑. ชื่อยา ยามะระขึ้นก

๒. รูปแบบยา

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยามะระขึ้นก แคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม

ยาขง บรรจุผงมะระขึ้นก ของละ ๑ กรัม

๓. ตัวอย่างสำคัญ ผงจากเนื้อผลแก่ที่ยังไม่สุกของมะระขึ้นก

๓.๑ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Momordica charantia* L.

๓.๒ ส่วนที่ใช้ เนื้อผลแก่ที่ยังไม่สุก

๔. ซื่อป่งใช้

แก่ใช้ แก้วร้อนใน เจริญอาหาร

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ยาแคปซูลชนิดแข็ง รับประทานครั้งละ ๒-๔ แคปซูล วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน และเย็น

๕.๒ ยาขง รับประทานครั้งละ ๑-๒ ซอง แซ่ในน้ำร้อนประมาณ ๑๒๐-๒๐๐ มิลลิลิตร นาน ๑๐ นาที รับประทานวันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน และเย็น

๖. ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในเด็กหรือหญิงให้นมบุตร เนื่องจากมีรายงานว่าทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดลดลงอย่างมากจนเกิดอาการชักได้

๗. ข้อควรระวัง

๗.๑ ไม่แนะนำให้ใช้กับผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก

๗.๒ หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน ๓ วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

๗.๓ ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาลดน้ำตาลในเลือดชนิดรับประทาน (oral hypoglycemic agents) อื่น ๆ หรือร่วมกับการฉีดอินซูลิน เพราะอาจทำให้เกิดการเสริมฤทธิ์กันได้

๗.๔ ควรระวังการใช้ยานี้ในผู้ป่วยโรคตับ เพราะเคยมีรายงานว่าทำให้เกิดตับอักเสบได้

๘. อาการไม่พึงประสงค์

คลื่นไส้ วิงเวียน ซาปลายมือปลายเท้า hypoglycemic coma อาการชักในเด็ก ท้องเดิน ท้องอืด ปวดศีรษะ และอาจเพิ่มระดับเอนไซม์ gamma-glutamyl transferase และ alkaline phosphatase ในเลือดได้

๙. ขนาดบรรจุ

๙.๑ ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว ไม่เกินขวดละ ๙๐ แคปซูล หรือแผงบิสเตอร์ ไม่เกิน ๓๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม)

๙.๒ ยาขง บรรจุในซองเยื่อกระดาษของละ ๓ กรัม แล้วบรรจุในภาชนะบรรจุที่กันความชื้น ของละ ๓ ซองเยื่อกระดาษ และบรรจุลงในกล่อง กล่องละไม่เกิน ๓๕ ซอง

(๕) ยาฟ้าทะลายโจร

๑. ชื่อยา ยาฟ้าทะลายโจร

๒. รูปแบบยา ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาฟ้าทะลายโจรแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม

๓. ตัวยาสําคัญ ผงจากส่วนเหนือดินของฟ้าทะลายโจร ที่มีสารสำคัญ total lactone โดยคำนวณเป็น andrographolide ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๐ โดยน้ำหนัก (w/w) และปริมาณ andrographolide ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓.๐ โดยน้ำหนัก (w/w)

๓.๑ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Andrographis paniculata* (Burm. f.) Wall. ex Nees

๓.๒ ส่วนที่ใช้ ส่วนเหนือดิน

๔. ข้อบ่งใช้

๔.๑ บรรเทาอาการท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูก หรือมีเลือดปน หรือ

๔.๒ บรรเทาอาการเจ็บคอ หรือ

๔.๓ บรรเทาอาการของโรคหวัด (common cold) เช่น เจ็บคอ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ บรรเทาอาการท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ รับประทานครั้งละ ๒-๘ แคปซูล วันละ ๔ ครั้ง หลังอาหารเช้า กลางวัน เย็น และก่อนนอน

๕.๒ บรรเทาอาการหวัด เจ็บคอ รับประทานครั้งละ ๖ - ๓๒ แคปซูล วันละ ๔ ครั้ง หลังอาหารเช้า กลางวัน เย็น และก่อนนอน

๖. คำเตือน

๖.๑ ห้ามใช้ในสตรีมีครรภ์ และสตรีให้นมบุตร

๖.๒ ห้ามใช้ในผู้ที่เคยแพ้ฟ้าทะลายโจร เช่น มีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม

๖.๓ หากใช้ยานี้แล้วมีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม ให้หยุดยาทันที และพบแพทย์

๖.๔ หากใช้ติดต่อกันเกิน ๓ วัน แล้วไม่ดีขึ้น หรืออาการรุนแรงขึ้นระหว่างการใช้อย่า ควรหยุดใช้ และพบแพทย์

๖.๕ หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้แขนขามีอาการอ่อนแรง

๗. ขนาดบรรจุ

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว ไม่เกินขวดละ ๓๕๐ แคปซูล หรือแผงบิสเตอร์ ไม่เกิน ๓๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม)

(๖) ยาชิง

- ๒๐ -

๑. ชื่อยา ยาชิง
๒. รูปแบบยา
  - ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาชิงแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม
  - ยาชง บรรจุซองละ ๑ กรัม
๓. ตัวยาสำคัญ ผงจากเหง้าชิง ที่มีน้ำมันหอมระเหย ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒.๐ โดยปริมาตรต่อน้ำหนัก (v/w)
  - ๓.๑ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Zingiber officinale* Rosc.
  - ๓.๒ ส่วนที่ใช้ เหง้าแก่
๔. ข้อบ่งใช้
  - ๔.๑ บรรเทาอาการท้องอืด ขับลม แน่นจุกเสียด หรือ
  - ๔.๒ ป้องกันและบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน ที่มีสาเหตุจากการเมาเรือ
๕. ขนาดและวิธีใช้
  - ๕.๑ บรรเทาอาการท้องอืด ขับลม แน่นจุกเสียด
    - ยาแคปซูลชนิดแข็ง รับประทานวันละ ๒ - ๔ กรัม โดยแบ่งรับประทานวันละ ๓ ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน และเย็น
    - ยาชง รับประทานวันละ ๒ - ๔ กรัม แช่น้ำร้อน ๑๒๐ - ๒๐๐ มิลลิลิตร นาน ๑๐ นาที วันละ ๓ ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน และเย็น
  - ๕.๒ ป้องกันและบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน ที่มีสาเหตุจากการเมาเรือ
    - ยาแคปซูลชนิดแข็ง รับประทานวันละ ๑ - ๒ กรัม ก่อนเดินทาง ๓๐ นาที - ๑ ชั่วโมง หรือเมื่อมีอาการ
    - ยาชง รับประทานวันละ ๑ - ๒ กรัม แช่น้ำร้อน ๑๒๐ - ๒๐๐ มิลลิลิตร นาน ๑๐ นาที รับประทาน ก่อนเดินทาง ๓๐ นาที - ๑ ชั่วโมง หรือเมื่อมีอาการ
๖. ข้อห้ามใช้
  - ไม่มี
๗. ข้อควรระวัง
  - ๗.๑ ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
  - ๗.๒ ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคหัวใจในถุงน้ำดี ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์
  - ๗.๓ ไม่แนะนำให้รับประทานในเด็กอายุต่ำกว่า ๖ ขวบ
๘. อาการไม่พึงประสงค์
  - อาการแสบร้อนบริเวณทางเดินอาหาร อาการระคายเคืองบริเวณปากและคอ
๙. ขนาดบรรจุ
  - ๙.๑ ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว ไม่เกินขวดละ ๓๒๐ แคปซูล หรือแผงบิสเตอร์ ไม่เกิน ๓๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม)
  - ๙.๒ ยาชง บรรจุในซองเยื่อกระดาษซองละ ๑ กรัม แล้วบรรจุในภาชนะบรรจุที่กันความชื้น ของละ ๑ ซองเยื่อกระดาษ และบรรจุลงในกล่อง กล่องละไม่เกินจำนวน ๓๐ ซอง

(๗) ยาวานหางจระเข้

๑. ชื่อยา ยาวานหางจระเข้

๒. รูปแบบยา ยาเจล บรรจุจุกแก้วจากวานหางจระเข้ซึ่งเตรียมจากรุ่นสดจากวานหางจระเข้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ โดยน้ำหนัก

๓. ตัวยาสำคัญ รุ่นสดจากวานหางจระเข้

๓.๑ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aloe vera* (L.) Burm.f.

๓.๒ ส่วนที่ใช้ รุ่นสดจากใบของวานหางจระเข้

๔. ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการแสบร้อนเนื่องจากไฟไหม้ น้ำร้อนลวก

๕. ขนาดและวิธีใช้

ทาบริเวณที่ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก โดยทาทุก ๓๐ นาที จนหายแสบร้อน หลังจากนั้นวันละ ๓-๔ ครั้ง

๖. คำเตือน

๖.๑ ไม่ควรใช้ในผู้ที่มีประวัติแพ้วานหางจระเข้ หรือผลิตภัณฑ์ที่ผสมวานหางจระเข้

๖.๒ หากใช้ติดต่อกันเกิน ๓ วัน แล้วไม่ดีขึ้น หรืออาการรุนแรงขึ้นระหว่างการใช้อย่า ควรหยุดใช้

และพบแพทย์

๖.๓ อาจทำให้เกิดอาการคัน มีผื่นแดง หรือผื่นแพ้สัมผัสได้ หากมีอาการดังกล่าวให้หยุดใช้ยา

๖.๔ ไม่ควรใช้กับแผลเปิด อักเสบ ติดเชื้อ แผลเบาหวาน

๖.๕ หลังจากการเปิดใช้แล้วให้เก็บไว้ในที่เย็น และไม่เกิน ๑ เดือน

๗. ขนาดบรรจุ

ยาเจล บรรจุในหลอดอะลูมิเนียม หรือหลอดพลาสติก ไม่เกินหลอดละ ๕๐ กรัม

**บัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์สมุนไพรชายทั่วไป**

บัญชี ๒ รายการสรรพคุณยาจากสมุนไพรที่เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรชายทั่วไป

- (๑) ยาขับลม (แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ บำรุงธาตุ)
- (๒) ยาถ่าย หรือยาระบาย
- (๓) ยาแก้ท้องเสีย
- (๔) ยาแก้ไอ
- (๕) ยาแก้ร้อนใน
- (๖) ยาบรรเทาหัด อีสุกอีใส
- (๗) ยาแก้ลมวิงเวียน
- (๘) ยาแก้ไอ ขับเสมหะ
- (๙) ยาแก้หืดหรือยาบรรเทาอาการปวดเมื่อย (ยาสำหรับใช้รับประทาน)
- (๑๐) ยาบรรเทาอาการปวดเมื่อย (ยาสำหรับใช้ภายนอก)
- (๑๑) ยาบรรเทาวิดสีดวงทวารหนัก
- (๑๒) ยาถ่ายพยาธิตัวกลม
- (๑๓) ยาบรรเทาอาการผื่นคันตามผิวหนัง (ยาสำหรับใช้รับประทาน)
- (๑๔) ยาบรรเทาอาการผื่นคันตามผิวหนัง (ยาสำหรับใช้ภายนอก)
- (๑๕) ยาแก้กลากเกลื้อน (ยาสำหรับใช้ภายนอก)
- (๑๖) ยาแก้หิด (ยาสำหรับใช้ภายนอก)
- (๑๗) ยาบรรเทาฝีแผล (ยาสำหรับใช้ภายนอก)
- (๑๘) ยาทาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก (ยาสำหรับใช้ภายนอก)
- (๑๙) ยาบรรเทาอาการแมลงกัดต่อย (ยาสำหรับใช้ภายนอก)
- (๒๐) ยาบรรเทาอาการเจ็บคอ
- (๒๑) ยาทาแก้คันเป็นฝ้า
- (๒๒) ยาทา หรือดมบรรเทาอาการคัดจมูกเนื่องจากหวัด

**บัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์สมุนไพรชายทั่วไป**

บัญชี ๓ รายการผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพที่เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรชายทั่วไป

๑. กระเทียม

๑. ชื่อผลิตภัณฑ์สมุนไพร	กระเทียม ชนิดเม็ดหรือชนิดแคปซูล
๑.๑ ชื่อสามัญไทย	กระเทียมหรือกระเทียมโทน
๑.๒ ชื่อสามัญอังกฤษ	Garlic
๑.๓ ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Allium sativum</i> L.
๑.๔ ส่วนที่ใช้	หัวกระเทียม (Bulb)
๒. กรรมวิธีการผลิต
- บดเป็นผง
  - บีบหรือกลั่นด้วยไอน้ำเพื่อให้ได้น้ำมัน
  - สกัดด้วยน้ำ กรณีมีสารสำคัญต้องระบุเป็นอัลลิอิน (alliin) หรือ อัลลิซิน (allicin)
๓. ข้อความกล่าวอ้างทางสุขภาพ
- ๓.๑ กรรมวิธีการผลิตบีบหรือกลั่นด้วยไอน้ำเพื่อให้ได้น้ำมัน
- มีส่วนช่วยในการขับลมและลดอาการท้องอืด
- ๓.๒ กรรมวิธีการผลิตบดเป็นผง บีบหรือกลั่นด้วยไอน้ำเพื่อให้ได้น้ำมัน หรือสกัดด้วยน้ำ
- มีส่วนช่วยคงสภาวะปกติของระดับไขมันหลอดเลือดในผู้ใหญ่
๔. ขนาดและวิธีใช้
- รับประทานพร้อมอาหาร วันละ ๒ - ๕ กรัม (คำนวณเป็นน้ำหนักหัวกระเทียมสด) โดยหากระบุสารสำคัญ ต้องมีปริมาณอัลลิอิน (alliin) วันละ ๔ - ๑๒ มิลลิกรัม หรืออัลลิซิน (allicin) วันละ ๒ - ๕ มิลลิกรัม
๕. ข้อห้ามใช้
- ไม่มี
๖. คำเตือน
- ๖.๑ เด็กและสตรีมีครรภ์ไม่ควรรับประทาน
- ๖.๒ ผู้ที่รับประทานยาต้านการแข็งตัวของเลือดหรือยายับยั้งเอนไซม์โปรตีเอส (Protease inhibitors) ยาลดความดันโลหิตสูง ยาลดน้ำตาลในเลือด ยาหรือผลิตภัณฑ์สุขภาพที่อาจส่งผลต่อการแข็งตัวของเลือด เช่น แปะก๊วย ควรปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกรก่อนรับประทาน
๗. ข้อควรระวัง
- ๗.๑ หยุดรับประทานหากมีอาการแพ้
- ๗.๒ ผู้ที่จะเข้ารับการผ่าตัดให้หยุดรับประทาน และปรึกษาแพทย์ก่อนเข้ารับการผ่าตัด
๘. อาการไม่พึงประสงค์
- ระคายเคืองทางเดินอาหาร อาจทำให้เกิดอาการแพ้

- ๒ -

๒. บุก

๑. ชื่อผลิตภัณฑ์สมุนไพร บุก ชนิดแคปซูลหรือชนิดผง
- ๑.๑ ชื่อสามัญไทย -
- ๑.๒ ชื่อสามัญอังกฤษ Konjac
- ๑.๓ ชื่อวิทยาศาสตร์ที่เป็นแหล่งวัตถุดิบ
Amorphophallus brevispathus Gagnep.
Amorphophallus konjac K.Koh
 ชื่อพ้อง *Amorphophallus rivieri*
Amorphophallus muelleri Blume
 ชื่อพ้อง *Amorphophallus ancophyllus* Prain ex Hook.f.
- ๑.๔ ส่วนที่ใช้ หัวบุก (Tuber)
๒. กรรมวิธีการผลิต
- บดเป็นผง
  - สกัดด้วยน้ำ
๓. ข้อความกล่าวอ้างทางสุขภาพ
- ๓.๑ มีส่วนช่วยในการลดน้ำหนักในผู้ที่จำกัดการบริโภคอาหารพลังงานต่ำ
- ๓.๒ การรับประทานอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนช่วยคงค่าปกติของระดับไขมันในเลือด ในผู้ใหญ่สุขภาพดี
๔. ขนาดและวิธีใช้
- คำนวณขนาดและวิธีใช้เป็นปริมาณสารสำคัญกลูโคแมนแนน ดังนี้
- ๔.๑ ขนาดการใช้สำหรับการมีส่วนช่วยในการลดน้ำหนักในผู้ที่จำกัดการบริโภคอาหารพลังงานต่ำ
- ชนิดแคปซูล**
 รับประทานกลูโคแมนแนนครั้งละ ๑ กรัม ร่วมกับน้ำเปล่าอย่างน้อย ๒๔๐ มิลลิลิตร วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร ๓๐ นาที - ๑ ชั่วโมง
- ชนิดผง**
 รับประทานกลูโคแมนแนนครั้งละ ๓ กรัม ผสมน้ำอย่างน้อย ๒๔๐ มิลลิลิตร วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร ๓๐ นาที - ๑ ชั่วโมง
- ๔.๒ ขนาดสำหรับมีส่วนช่วยคงค่าปกติของระดับไขมันในเลือด ในผู้ใหญ่สุขภาพดี
- ชนิดแคปซูล**
 รับประทานกลูโคแมนแนนอย่างน้อยวันละ ๔ กรัม ร่วมกับน้ำเปล่าอย่างน้อย ๒๔๐ มิลลิลิตร โดยแบ่งรับประทาน วันละ ๑ - ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร ๓๐ นาที - ๑ ชั่วโมง
- ชนิดผง**
 รับประทานกลูโคแมนแนนอย่างน้อยวันละ ๔ กรัม ผสมน้ำอย่างน้อย ๒๔๐ มิลลิลิตร โดยแบ่งรับประทาน วันละ ๑ - ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร ๓๐ นาที - ๑ ชั่วโมง
๕. ข้อห้ามใช้
- ห้ามใช้ในผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการกลืน
๖. คำเตือน
- ๖.๑ ควรรับประทานห่างจากยา อย่างน้อย ๒ ชั่วโมง และไม่ควรรับประทานก่อนนอน

- ๓ -

- ๖.๒ หญิงให้นมบุตร ผู้ป่วยเบาหวานควรปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกรก่อนรับประทาน
 ๖.๓ เด็กและสตรีมีครรภ์ไม่ควรรับประทาน
๗. ข้อควรระวัง
- ๗.๑ หากต้องการรับประทานติดต่อกันนานกว่า ๘ สัปดาห์ ควรปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกร
 ๗.๒ ควรปรึกษาแพทย์ทันที หากมีอาการเจ็บหน้าอก อาเจียน กลืนหรือหายใจลำบากหลังรับประทาน
 ผลิตภัณฑ์
๘. อาการไม่พึงประสงค์
- ถ่ายเหลว ท้องอืด ท้องเสีย ไม่สบายท้อง

๓. ขมิ้นชัน

๑. ชื่อผลิตภัณฑ์สมุนไพร ขมิ้นชัน ชนิดเม็ดหรือชนิดแคปซูล
- ๑.๑ ชื่อสามัญไทย ขมิ้นชัน
- ๑.๒ ชื่อสามัญอังกฤษ Turmeric
- ๑.๓ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Curcuma longa* L.
- ชื่อพ้อง *Curcuma domestica* Valetou
- ๑.๔ ส่วนที่ใช้ เหง้า
๒. กรรมวิธีการผลิต
- บดเป็นผง
๓. ข้อความกล่าวอ้างทางสุขภาพ
- มีส่วนช่วยลดอาการที่เกิดจากสภาวะอาหารไม่ย่อย
๔. ขนาดและวิธีใช้
- รับประทานวันละไม่เกิน ๒ กรัมต่อวัน (คำนวณเป็นน้ำหนักเหง้าขมิ้นแห้ง)
๕. ข้อห้ามใช้
- ห้ามใช้กับผู้ที่มีน้ำดีอุดตัน หรือผู้ที่ไวต่อขมิ้นชัน
๖. คำเตือน
- เด็กและสตรีมีครรภ์ไม่ควรรับประทาน
๗. ข้อควรระวัง
- ๗.๑ ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคหัวใจในถุงน้ำดี ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์
 ๗.๒ ควรระวังการใช้ขมิ้นชันร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของ
 เกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ๗.๓ ควรระวังการใช้ขมิ้นชันร่วมกับยาที่กระบวนการเมแทบอลิซึม ผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450
 (CYP 450) เนื่องจากสาร curcumin ยังยับยั้ง CYP 3A4, CYP 1A2 แต่กระตุ้น เอนไซม์ CYP 2A6
- ๗.๔ ควรระวังการใช้ขมิ้นชันร่วมกับยารักษาโรคมะเร็งบางชนิด เช่น doxorubicin, chlormethine,
 cyclophosphamide และ camptothecin เนื่องจาก curcumin อาจมีผลด้านฤทธิ์ยาดังกล่าว
๘. อาการไม่พึงประสงค์
- ผิวหนังอักเสบจากการแพ้

**บัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั่วไป**

บัญชี ๔ ข้อความที่ประสงค์จะกล่าวอ้างทางสุขภาพที่จะอนุญาตให้กล่าวอ้างสำหรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั่วไปประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ

๑. ระบบผิวหนังที่ปกคลุมร่างกาย (Integumentary system)
  - เป็นแหล่งสารตั้งต้นของวิตามินเอในร่างกาย ที่มีส่วนช่วยคงสภาพปกติ ผิว เนื้อเยื่อ
๒. ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก (Musculoskeletal system)
  - เป็นแหล่งของกรดอะมิโนที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์โปรตีนในกล้ามเนื้อ
  - เป็นแหล่งของโปรตีนที่ช่วยเสริมสร้างและซ่อมแซมเนื้อเยื่อ
๓. ระบบประสาท (Nervous system)
  - มีส่วนช่วยเสริมสร้างความจำในผู้ใหญ่สุขภาพดี
  - เป็นสารตั้งต้นของวิตามินเอในร่างกาย ที่มีส่วนช่วยพัฒนาและคงสภาพปกติของการมองเห็นตอนกลางคืน
  - เป็นแหล่งสารตั้งต้นของวิตามินเอในร่างกาย ที่มีส่วนช่วยคงสภาพปกติของการมองเห็น
  - มีส่วนช่วยผ่อนคลายและช่วยการนอนหลับ
๔. ระบบขับถ่าย (Excretory system)
  - เพิ่มกากใยอาหารที่อาจส่งผลให้ช่วยในการขับถ่าย
  - มีส่วนช่วยส่งเสริมการเคลื่อนไหวของลำไส้ โดยการเพิ่มมวลและปริมาณน้ำ
๕. ระบบไหลเวียนโลหิต (Circulatory system)
  - มีส่วนช่วยส่งเสริมระบบไหลเวียนโลหิต
  - มีส่วนช่วยคงสภาวะปกติของระดับไขมันหลอดเลือดในผู้ใหญ่
  - การรับประทานอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนช่วยคงค่าปกติของระดับไขมันในเลือด ในผู้ใหญ่สุขภาพดี
๖. ระบบย่อยอาหาร (Digestive system)
  - มีส่วนช่วยในการขับลมและลดอาการท้องอืด
  - มีส่วนช่วยลดอาการที่เกิดจากสภาวะอาหารไม่ย่อย
  - มีส่วนช่วยเพิ่มความอยากอาหาร
  - มีส่วนช่วยส่งเสริมและคงสภาพปกติของระบบย่อยอาหาร
  - มีส่วนช่วยในการย่อยอาหาร

- ๒ -

- มีส่วนช่วยลดอาการที่เกิดจากสภาวะอาหารไม่ย่อย
- มีส่วนช่วยเพิ่มการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ที่มีคุณภาพในลำไส้และทางเดินอาหาร
- มีส่วนช่วยในการลดน้ำหนักในผู้ที่จำกัดการบริโภคอาหารพลังงาน

๗. ระบบภูมิคุ้มกัน (Immune system)

- เป็นแหล่งสารตั้งต้นของวิตามินเอในร่างกาย ที่มีส่วนช่วยการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน
- มีส่วนช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน
- เป็นแหล่งของพอลิแซ็กคาไรด์ที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นภูมิคุ้มกัน

๘. ช่วยส่งเสริมสุขภาพโดยทั่วไป

- เป็นแหล่งของโปรตีนที่ช่วยบำรุงรักษาสุขภาพ
- เป็นแหล่งของกรดอะมิโนจำเป็นที่บำรุงรักษาสุขภาพ
- เป็นแหล่งของกรดไขมันจำเป็นที่ช่วยบำรุงรักษาสุขภาพ
- เป็นแหล่งของกรดไขมันโอเมก้า ๖ ที่ช่วยบำรุงรักษาสุขภาพ
- เป็นแหล่งของกรดไขมันไลโนเลนิกที่ช่วยบำรุงรักษาสุขภาพ
- เป็นแหล่งของใยอาหารที่ช่วยบำรุงรักษาสุขภาพ
- เป็นแหล่งของกรดไขมันแอลฟาไลโนเลนิกที่ช่วยบำรุงรักษาสุขภาพ
- เป็นแหล่งของธาตุเหล็กที่ช่วยบำรุงรักษาสุขภาพ
- เป็นสารตั้งต้นของวิตามินเอในร่างกายที่ช่วยบำรุงรักษาสุขภาพ
- มีส่วนช่วยบำรุงรักษาสุขภาพ
- ช่วยลดอาการอ่อนเพลีย
- มีส่วนช่วยลดอาการอ่อนเพลียที่มีสาเหตุจากภาวะเครียด
- เบต้าแคโรทีนช่วยต่อต้านอนุมูลอิสระ
- เป็นแหล่งของสารต้านอนุมูลอิสระ